

נס ה'שלי' וסופם של בכיינים...

תמיהות נוספות בפרשת המתאוננים

4. הרי תלונתם באה על רקע מחסור במיני מאכל, שהשתוקקו לאכלם 'ממשית', האמנם על 'תאוות האכילה' בלבד מגיע להם עונש כה חמור: 'ויך ה' בעם מכה רבה מאד!?
5. הקב"ה מוכיחם 'ותבכו לפניו לאמר למה זה יצאנו ממצרים' – עברנו על כל הפרשה ולא מצינו שהביעו 'חרטה על יציאתם ממצרים'!?

בהמשך הסיפור [יא,לא]. מתואר:

(לא) ורוח נסע מאת ידוד ויגזו שלוים מן הים ... (לב) ויקם העם כל היום ההוא וכל הלילה וכל יום המחרת ויאספו את השלו הממעט אסף עשרה חמרים .... (לג) הבשר עודנו בין שניהם טרם יפרת ואף ידוד חרה בעם ויך ידוד בעם מכה רבה מאד:

נראה לכאורה שכל העם נהנו ואכלו מהשלי שהגזי להם משה, האמנם כל אוכלי השליו הם ומשפחותיהם מתו במגיפה, מנין א"כ נותרו בני ישראל במדבר, אם כל האוכלים מתו במגיפה!?! ...

וצריך להבין:

I. אמאי חוזר פעמיים להוכיחם על הבכיה?

ותגובת משה:

(כא) ויאמר משה שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב ואתה אמתת בשר אתן להם ואכלו חרש ימים:

רש"י על במדבר פרק יא פסוק כא (כא) שש מאות אלף רגלי – לא חש למנות את הפרט שלשת אלפים היתרים. ור' משה הדרשן פירש שלא זכו לאלא אותן שילאו ממלכיים:

ופירושו של ר"מ הדרשן תמוה וצע"ג:

2. וכי שלשת אלפים [חמש מאות וחמישים] היתרים, שנמנו זה עתה במיפקד של פר' במדבר, לא יצאו ממצרים? אלא מהיכן באו? ...
3. הלא 3550 הללו היתרים, נמנו במיפקד בפ' במדבר [שנערך בא' אייר שנה שניה] כבני עשרים, נמצא שהיו בעת היציאה ממצרים בני 19!

האמנם בן תשע עשרה איננו זוכר את הדגה? רק 'מבן עשרים ומעלה' טעמו טעם דגה? ...

התורה מספרת על ההתאוננות של העם על העדר בשר במדבר ועל אכזבתו של משה מתלונותיהם הבלתי פוסקות:

ספר במדבר פרק יא

(ד) והאספסוף אשר בקרב התאו תאוה וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר: (ה) זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם ... (ו) ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו:

והקב"ה עונה למשה להאציל מרוחו על שבעים הזקנים ודרכם ישפיע להם בשר

(יח) ואל העם תאמר התקדשו למחר ואכלתם בשר כי בכיתם באזני ידוד לאמר מי יאכלנו בשר כי טוב לנו במצרים ונתן ידוד לכם בשר ואכלתם: ... (כ) עד חרש ימים עד אשר יצא מאפקם והיה לכם לזרא יען כי מאסתם את ידוד אשר בקרבכם ותבכו לפניו לאמר למה זה יצאנו ממצרים:

6. מי הם אותם ה'כשרים' שנכללו במגיפה? ואם 'כשרים' היו - למה מתו?
7. ומדוע לא טרח הכתוב לפרש את 'מספר המתים' בטרגדיה נוראה זו?!
8. והעולה על כולנה: מה התכוון משה להביע באמירה: 'שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חודש ימים' ולמאי נפק"מ הזכיר מספרם 'שש מאות אלף'?

לאיזו 'בכיה' נתכוון ר"מ הדרשן?

בהכרח לומר שר"מ הדרשן בפירושו מתייחס לבכיה קודמת, שהיתה על שפת ים-סוף, שבוע לאחר יציאת מצרים, שם התלוננו במפורש למה כלל הוציאם ממצרים?

ספר שמות פרק יד

(יא) וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה הַמְבַלֵּי אֵין קְבָרִים בְּמִצְרַיִם ... מֵה זֹאת עֲשִׂיתָ לָנוּ לְהוֹצִיאֵנוּ מִמִּצְרַיִם:

ועל אותה 'בכיה' התרעם הקב"ה: "כִּי מֵאַסְתָּם אֵת יְדֹד אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וְתִבְכוּ לְפָנָיו [כבר אז על שפת הים] לֵאמֹר לָמָּה זֶה יֹצֵאנוּ מִמִּצְרַיִם."

לרש"י מפשוטי-המקראות היו רק 'שתי כתות', כמשתמע מהפסוקים:

ספר שמות פרק יד

(י) וּפְרַעַה הַקְּרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת עֵינֵיהֶם וְהָיָה מִצְרַיִם נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם וַיִּירָאוּ מְאֹד וַיִּצְעְקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל יְדֹד:

(יא) וַיֹּאמְרוּ [אלו שאינם 'בני ישראל'] אֶל מֹשֶׁה [הם אינם פונים כלל לקב"ה],

אלא מאשימים את משה האיש] הַמְבַלֵּי אֵין קְבָרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לָמוֹת בְּמִדְבַר מֵה זֹאת עֲשִׂיתָ לָנוּ לְהוֹצִיאֵנוּ מִמִּצְרַיִם: ...

(יג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם [הלא המה ה'ערב רב'] אֵל תִּירָאוּ הַתִּיַצְבוּ וּרְאוּ אֵת יְשׁוּעַת יְדֹד אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲשֶׁר רָאִיתֶם אֵת מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תִסְפוּ לְרֹאֲתֶם עוֹד עַד עוֹלָם: (יד) יְדֹד יִלָּחֶם לָכֶם ... וְאַתֶּם [בני ישראל הצועקים אל ה'] תַּחֲרֹשׁוּ:

והיו אמורים 'בני ישראל' לנזוף בהם ולמחות על חוצפתם, אלא שאז לא נענשו, כי היתה זו פעם ראשונה, והקב"ה 'מעביר ראשון ראשון'.

אבל כל תלונותיכם עתה טוב, מוכיחות שרק 'עלילה אתם מבקשים', כי 'ממרים הייתם עם ה' מיום הוציא אתכם מארץ מצרים'... על כן, 'על הישנות החטא פעמיים' מגיע לכם עונש כבד כל כך, עד ש'יך' ה' בעם מכה רבה מאד'!

הסניגוריה של משה

משה כסניגורם של ישראל, רצה לצמצם מספר הנענשים, באמרו ש'שלא בכו [אז על שפת הים] אלא אלו שיצאו ממצרים', שמספרם אז נאמד שם במפורש: 'כשש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף' - ופירש רש"י שם: הגברים - 'מבן עשרים שנה ומעלה'.

נמצא שבביטוי 'לבד מטף' הכוונה ל'פחותים מבן עשרים' [ואפילו בחורים בני 19 נכללו ב'טף' ואינם ממנין זה, בו נמנו רק מ'בן עשרים' בהיותם

'צבאות ה'] כי מאחר וחששם של בני ישראל על שפת הים, היה מהמלחמה עם פרעה וחילו, לכן בכו אז רק ה'לוחמים' יוצאי צבא [מבן עשרים ומעלה] שחששו להיהרג במלחמה,

אבל הפחותים מבן עשרים, שהיו בגיל 19 [שהם 3550 היתירים שנוספו למנין שנה אחרי זה] שאינם נכללים בצבא המלחמה עם המצרים - המה לא בכו אז. שהרי גם אם פרעה ינצחם, הרי לא יהרוג את אלו שלא נלחמים, שהרי רוצה להחזירם לעבדות כמ"ש 'מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו'.

וא"כ - טוען משה - ש'שלשת אלפים חמש מאות וחמישים' היתירים, שהיו אז בני 19 בלבד, הם לא היו אז מה'בוכים' "למה זה יצאנו ממצרים"

על כן גם אם יתברר שעתה נסחפו גם הם עם ה'מתאוננים', אבל מאחר ואצלם לא קדמה להם 'חרטה מיציאת מצרים' על הים, על הקב"ה להעביר חטאתם שהיא פעם ראשונה...

עתה נותרו - טוען משה רבנו - רק 'שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב', [ש'אותן שיצאו ממצרים' ובכו אז על ים סוף] שאם יתברר שגם עתה הצטרפו ל'מתאוננים', ונגררו אחר ה'אספסוף'... אזי 'תלונה לתלונה מצטרפות לחשבון גדול' - ויחול עליהם הקצף.

אמנם רוב עם ישראל [שבכו אז על שפת הים] אבל עתה לא היו בין ה'מתאוננים', לכן אף שגם הם אספו ואכלו מהשליח שירד בשפע, לא נגזרה עליהם מיתה!

שהרי אין בזה כל רע ליהנות מהנס האלוקי שהיגיו לנו את השליח [אם לא ביטאו שום התאוננות מרדנית תחילה]

